

TEXNIKUMLARDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING SAMARALI USULLARI

Meliyeva Sadoqat Avnarjonovna

Pop 1-son texnikumi ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnikumlarda ingliz tilini o'qitishning samarali usullari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Kasbiy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitishda kommunikativ metod, interfaol usullar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha asosida o'qitish va mustaqil ta'limni tashkil etishning afzalliklari yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda ingliz tilining o'rni va samarali o'qitish usullarining natijalari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, texnikum, kasbiy ta'lim, kommunikativ metod, interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, ta'lim samaradorligi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha metodi, mustaqil ta'lim.

KIRISH

Bugungi globallashtirish sharoitida ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya, biznes va ta'lim sohalarining asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli kasbiy ta'lim tizimida ingliz tilini sifatli o'qitish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Texnikumlarda tahsil olayotgan o'quvchilar kelajakda turli kasb egalari sifatida faoliyat yuritishlari sababli ularda xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz tilini amaliy jihatdan egallash ehtiyoji ortib bormoqda.

An'anaviy dars usullari ko'pincha grammatik qoidalarni o'rganishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning erkin muloqot qilish ko'nikmalarini yetarli darajada shakllantira olmaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion o'qitish metodlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Samarali o'qitish usullari o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va amaliy til ko'nikmalarini shakllantiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Chet tillarni o'qitish metodikasi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega. J. Harmer, J. Richards, T. Rodgers va D. Nunan kabi olimlar xorijiy tilni o'qitishda o'quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantirish zarurligini ta'kidlaydilar.

Mahalliy olimlardan J. Jalolov, N. Saidahmedov va O'. Tolipovlarning ilmiy ishlarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etishning

nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, interfaol metodlar va axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini sezilarli darajada oshiradi.

So'nggi yillarda masofaviy ta'lim, multimedia vositalari va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish xorijiy tillarni o'qitishning yangi bosqichini boshlab berdi. Bu esa o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olgan holda ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatish, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Texnikumlarda ingliz tili fanini o'qitishda qo'llanilayotgan samarali metodlar o'rganildi hamda ularning ta'lim natijalariga ta'siri tahlil qilindi.

Shuningdek, o'quvchilarning darsdagi faolligi, mustaqil ishlash ko'nikmalari, nutq rivoji va fan bo'yicha o'zlashtirish darajasiga zamonaviy usullarning ta'siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Texnikumlarda ingliz tilini o'qitishda kommunikativ metod eng samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Mazkur metodning asosiy maqsadi o'quvchilarda erkin muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishdir. Dars jarayonida turli suhbatlar, munozaralar, savol-javoblar va dialoglardan foydalanish o'quvchilarning nutq faolligini oshiradi.

Kommunikativ metod asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar natijasida o'quvchilar grammatik qoidalarni yodlash bilan cheklanib qolmay, balki ularni amaliy nutqda qo'llashni ham o'rganadilar.

Interfaol metodlardan foydalanish - Interfaol metodlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, "Aqliy hujum", "Klaster", "Bumerang", "Debat", "Insert" va "Rol o'ynash" metodlari ingliz tili darslarida keng qo'llaniladi.

Masalan, "Rol o'ynash" metodida o'quvchilar mehmonxona administratori, mijoz, shifokor yoki tadbirkor rolini bajarib, ingliz tilida muloqot qiladilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorgarlik ko'rishiga xizmat qiladi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish - Zamonaviy ta'lim jarayonini kompyuter texnologiyalarisiz tasavvur qilish qiyin. Texnikumlarda ingliz tili darslarida elektron darsliklar, multimedia taqdimotlari, videoroliklar va internet resurslaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi.

YouTube videolari, elektron lug'atlar, mobil ilovalar va onlayn testlar o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, tinglab tushunish ko'nikmalarini shakllantirishda audio va video materiallarning ahamiyati katta.

Loyiha asosida o'qitish - Loyiha metodi o'quvchilarni mustaqil izlanishga, ma'lumot to'plashga va o'z fikrlarini ingliz tilida ifodalashga o'rgatadi. Texnikumlarda loyiha ishlari kasbiy yo'nalishlar bilan bog'liq mavzularda tashkil etilganda yanada samarali natija beradi.

Masalan, "My Future Profession", "Modern Technologies", "Tourism in Uzbekistan", "Environmental Problems" kabi mavzularda tayyorlangan loyihalar o'quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirish bilan birga ularning kasbiy dunyoqarashini ham kengaytiradi.

Kasbga yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitish - Texnikumlarda ingliz tilini o'qitish jarayoni o'quvchilarning mutaxassislik yo'nalishlari bilan bog'langan bo'lishi lozim. Masalan, axborot texnologiyalari yo'nalishidagi o'quvchilarga IT terminologiyasi, tibbiyot yo'nalishidagilarga tibbiy atamalar, turizm yo'nalishidagilarga esa xizmat ko'rsatish sohasiga oid leksik birliklar o'rgatilishi maqsadga muvofiqdir.

Bu yondashuv o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida ingliz tilidan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Mustaqil ta'limni rivojlantirish - Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. O'qituvchi tomonidan beriladigan mustaqil topshiriqlar, onlayn platformalar va elektron resurslar orqali o'quvchilar darsdan tashqari vaqtda ham bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Mustaqil ta'lim jarayoni o'quvchilarda mas'uliyat, o'zini o'zi boshqarish va muntazam o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

XULOSA

Texnikumlarda ingliz tilini o'qitishning samaradorligini oshirish zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlarni qo'llash bilan chambarchas bog'liq. Kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha asosida o'qitish va kasbga yo'naltirilgan ta'lim o'quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur usullar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning ingliz tiliga bo'lgan qiziqishini oshiradi, amaliy nutq ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassis sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Shuning uchun texnikumlarda ingliz tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 432 b.
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education, 2015. – 446 p.

3. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.
4. Nunan D. Language Teaching Methodology. – New York: Prentice Hall, 2013. – 394 p.
5. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2018. – 172 b.
6. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017. – 236 b.
7. Ishmuhamedov R. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 288 b.
8. Abduqodirov A. Ta’lim jarayonida axborot texnologiyalari. – Toshkent: Sharq, 2019. – 254 b.